

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Bevezető-közlöny a kiadó-hivatalról
 Budapesti IV. kerületi híradó- és kalap-nyomda
 sarkán 1. sz. sz.
 Csak bérmentes levelek fogadjanak el.
 Kéziratok visszatérnek.
 Előfizetési díj:
 Vidékre postán vagy helyben hazhoz
 hordva:
 Egy évre 80.—
 Három hónapra 48.—
 Negyedévre 32.—
 Egy hónapra 16.—
 Egy szám 6 krajczár.

Hirdetések és nyilatkozatok
 felvételnek árszabály szerinti
 a kiadó hivatalában:
 Budapesti IV. kerületi híradó- és kalap-nyomda
 sarkán 1. sz. sz.
 Hirdetések felvételének a kiadó-hivatala:
 Könyv: Oppok A.-nál, Stubai utca Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.
 Híradó: Kálmán, Szelestele Nr. 2.

Kossuth levele.

Helyi Ignác országgyűlési képviselő urnak Budapestben.

Collegno (al Baraccione) november 4. 1879.

Kedves barátom!

Nem tudok kijönni bámulatomból. Igazán nem ismerem ki magamat Magyarországon. Még a levegője is megváltozott, tele van pletyka miasmával. Már hogy az uram boccsá-ba akadhat ember Magyarországon, ki csak egy perzsig is, nem mondó feltenni, de csak almodni is képes én rólam, hogy annyira „tabula rasa“-vá lett emlékező tehetségem, miszerint azt állítam, hogy 1848—49-ben Perényit kivéve nem volt a magyar mágánok közt hazafi! én rólam kinek sziv-oltárára mint meg annyit szentnek nevez, van bevésve azon dicőségnek emlékezte, kik a hazáért mártyr halált haltanak; — én rólam, ki nem egyet látam mágánaink közül a csatálatérnem egynek küldtem vagy tüzet mellé a hős és hazafi érdemjelét, ki keserűes érzéssel szeretek elmerengeni az oly — művész esetére méltó — jelenetek emlékezetén mint példánul az mikor Mednyánszky — a papmágán, magasra tartott keresztrel kezében rohant a csatába mint egy második Cápistrán: én rólam, ki a roppant vagyonát feloldozott Bathányi Kázmérral együtt ettem a számkivetés keserű kenyérét Azzsiában, ki szerveztem azt a huszár ezredet, melyet Károlyi István a szorongatott hazá védelmére a maga költségén állított; ki lellem mélyeig ható pietással épen most olvasgatom, rendeztem felejtlen barátom Teleki László s Jósika Miklós leveleit, kik a számkivetés keserűe között az elnyomott hazá felszabadítására intézett törekvéseimben, fáradhatlan, tántoríthatlan hű bajtársaim voltak stb.

Megfoghatatlan!

El vagyok foglalva. Pár hét óta — kivéve itt-ott a távsürgönyöket — nem érek rá lapokat olvasni. Hanem kaptam leveleket, melyek arra a „Soleil“-féle botrányra vonatkoznak. Mi van tulajdonképpen abban a „Soleil“-ben? nem tudom. Mert azt a lapot életemben soha se nem láttam. Utánna járattam annak a botránynak apropójából Turinban. Nem existál. Hát kénytelen voltam a magyar lapokban nézni utánna a dolgoknak. Ezek mind annyian egy beszélgetésre hivatkoznak, mely állítólag köztem és Peyramont között történt volna. Peyramont urat nem ismerem. Soha sem láttam. Soha sem volt szerencsém vagy szerencsétlenségem társalgásának élvezetében részesültem. Azt sem tudom van-e Peyramont a világon.

Hanem megolvassa azokat, a miket a magyar lapok ebből az „imaginary conversation“-ból adnak, úgy látom, hogy az abban említett tárgyak felől én sok igen sok emberrel beszélgettem, többek között egy francziával is, ki nem Peyramont, de régi ismerősöm, ki sokat járt Magyarországon — gondolom tartózkodott is ott pár évig — sok embert ismer a felsőbb társadalmi rétegekből is — de ez ha hírlapír (mit nem tudok) nem mint ilyen jött hozzám; nem mondtá hogy az indikert pletyka hajhások ama fájához tartozik, kiknek csömörlesztő mesterségük legujjabbán gívatba jött; — ezzel az emberrel — mint régi ismerőssel már sokszor társalogtam amugy familiáris modorban; — társalogtam ez alkalommal is épen az említett tárgyak felől, de nem úgy a mint előadatik; teljeséggel nem úgy; egy jó harmadát az előadottaknak sem úgy; sem másképp nem mondtam — egy másik harmadát nem én, hanem ő mondta, a harmadikat pedig egészen másképp mondtam — a réam fogottakkal akkint vagyok, mintha valaki azt mondaná, hogy a Miatyánknak ezek vannak: „add meg nekünk a mi mindennapi bűneinket; és bocsásd meg nekünk a mi kenyérünket“ — minden szó itt van a Miatyánknak; de nem úgy van.

A politikai kombinációk ködös légét

hagyjunk annyiban. Csak annyit jegyzek meg, miként azt soha sem nem gondoltam, sem nem mondtam, hogy „hazánk még néhány évig Németország szárnyai alatt fog vegetálni“ s hogy „a szlávok fogai alul csak a végett menekülünk, hogy német mártásban egyenek meg.“ Ez mese beszéd. Hogy az „osztrák imperializmus“ minő mártást öntözget reánk? — azt tudjuk 300 esztendő óta, — de Németország minket a magyarokat soha sem fog akarni megenni sem mártásban sem mártás nélkül. Nem csak nincs érdekében, de sőt érdeke ellen van. En az osztrák kormány és a berlini kormány helyesebben a Habsburg ház, és a Hohenzollern ház közötti

hát nem tudja megérteni, hogy miért nem vetette — a súlyt, melylyel bir hazája javára, az események mérlegébe.

En: miért nem vetette? — Voilá. — Ez az a nagy történelmi, questium, melynél az ember lelke elborul. — Én láttam ezt az osztályt (je l'ai vu á l'oeuvre) 1848—49-ben. Miért nem vetette akkor testületi súlyát a mérlegbe? — Pedig voltak az osztályban férfiak, kiknek életet, vagyont áldozni kész hazafisága, mint egy világitó torony állott társaik előtt. Hősök, mártírok, megingathatlan, tántoríthatlan jellemek, kiknek áldozatkészségük a hazáért nem ismert határt. — Igaz, voltak ezek mellett amolyan kalkuláló kétkulacsosok is (példákat idéztem), sőt akadtak muszkabehívők, muszkavezetők, árulók is — de ezek egyéni jelenetek; rossz ember minden társadalmi rétegben akad. Nem ez volt a baj, a baj az volt, hogy a magyar mágánus kar, mint testület, mint alkotmányos tényező elhagyta a nemzetet, nem volt látható. A magyar alkotmány testületi súlyát adott a magyar arisztokracziának a nemzet köztéletében; s ezt számára a 48-iki törvények is feltartották és ez asuly hiányzott a nemzet sorsának mérlegében — a magyar arisztokraczia, mint instituczió, mint alkotmányos tényező nem ment Debreczenbe! Hányszor nem hallottam Perényit, azt a Perényit, ki ama kortörténelmében egy kimagasló páratlan alak, mely egyedül áll, hányszor nem hallottam keservesen panaszkodni, hogy kérséssel, rimánkodással, fenyegetéssel, levelezéssel, futkározással hetek alatt sem képes egy főrendi házat össze hozni; s mikor aztán óriási fáradsággal egyet még is összehozott, hát az olyan sovány volt, hogy szomorúság volt rá nézni. Azt a néhány „hűt és hazafit“ kivéve, a született független magyar főrendiség távolléte által tündökölt. A magyar közélet épületének két alkotmányos oszlopak közül az egyik hiányzott az egész szabadságharc alatt. Ez a hiány döntötte meg a hazát, ha ez a hiány nincs, ha magyar arisztokraczia, mint alkotmányos tényező, mint instituczió helyt áll a nép a nemzet mellett, sem az önbizalomvesztés nem ver gyökeret a hon vérel áztatott földjében; sem a pártos visszavonul nem burjánzik fel, sem ártulás nem lesz lehetséges, sem el nem bukunk; hanem, mert a főrendi kar, mint instituczió nem volt Debreczenben; hát néhány, a haza iránti kötelességről megfeledkezett egyéneknek lehetőségessé vált magukat poszsonyi vagy hová is való conventiculumukban, mint instituczióitól presentálni a czár előtt, s a muszka behívtásra a magyar főrendiség kívánatának peesztjét reá hazudni.

Hát arra a kérdésre: hogy a keleti bonyodalom kérdésében a magyar főrendi kar miért nem vetette súlyát az események mérlegébe? feleltem az, hogy azért, a miért 49-ben sem vetette azért, mert a magyar főrendek sorában mindig voltak, s most is vannak minden tekintetben kitűnő hazafiak, de a magyar főrendiség, mint alkotmányos tényező, mint politikai instituczió valóságos anachronismus. Gleiche Rechte, gleiche Pflichten volt Széchenyi kedvenc mondata. Privilegiumok számára nincs a XIX. század utolsó negyedében hely.

Perényit úgy említettem, mint egy páratlan kimagasló alakot, mely egyedül áll. Annak a francziának, kitől beszélgetésünk, oly „boccsád meg nekünk a mi kenyérünket“ alakban került valami hypotheticus Peyramont tolla alá, nem magyarázattam biz én, hogy mi okon mondtam azt Perényiről.

Hát most alkalmat veszek elmondani. Jegyezzék fel az élők a jövőendő számára, méltó a feljegyzésre.

Bécsben voltunk sanconáltatni a 48-iki törvényeket. Valami zajos fogadtatásról annyira nem is álmodtam, hogy még szegény áldott, ideges nőmet is magammal vittem — Bécsset látni.

És lón az a váratlan bámulatos jelenet, mely engem az egyszerű magyar polgárt, a Bécsben idegent, azon különös helyzetbe tett, hogy azt mondhattam az ő bécsi Burgban a fejedelmi háznak: ich schaffe Ruhe dem Hause Österreich in Wien, a mint erről a nagy méltóságú országos küldöttségnek nyomban in pleno jelentést is tettem.

Ama fogadtatási jelenet után szeretek mágánusaink közül sokan szállásom napjában időzni. Nem csoda, sok fureszt lehetett ott látni, hallani, gyakran ott üldögélt órahosszat, némán mélvázva Széche-

chényi is, ki az előtt lakom küszöbét soha át nem lépte.

„Mindjárt első este Perényi késő éjjel ott maradt — utolsónak maradt; s mikor már csak ketteskén valánk, imígyen szólt:

„Barátom! ez itt már forradalom — majd lesz nálunk is. És ez a forradalom azzal a beszéddel csinálódott, melyben azt mondtád, hogy a magyar királyi és osztrák császári korona közti ellentétet alkotmányossággal ki lehet egyenlíteni. Tudod-e te, hogy te ezzel egy nagy abszurdumot mondtál? — Nem lehet azt kiegyenlíteni. Ezek az emberek itt körüléd mind azt képzélik, hogy csak a sanctió legyen meg, minden jól lesz. De hogy lesz. Hisz azt a sanctiót igy amugy majd csak hazavisszük. De tudod-e miért visszük haza? — Aztért, mert megcsalnak. — Nem lehet azt az ellentétet kiegyenlíteni, vagy osztrák egységes birodalmi provincia, vagy elválás. Tertium non datur. Minden a mi e kettő közt van csak amolyan színházi decoratió, csak amolyan czafrang, mellyel magunkat amitjük, hogy állami életünk rongyait ne lássuk. Ily időkben jó az erabereket ismered, hát én tudodra adom már most, hogy engem a czafrang nem ámit, nekem a provinciaiskodás nem kell; én elvagyok határozva a másik irányba menni — légy bizonyos benne, a dolgok oda fognak menni, oda kell menniök — én készen vagyok menni a vélegetleg győzelemre, ha lehet, az akasztófa alá kell; — én megyek. Ezt akartam tudodra adni.

Ér megilletődéssel néztem férfias arczába a mint e nagy dolgokat oly indulatlanul nyugodtan beszélte, mintha egy sakjatszámrol szólna és azt mondaná neki: te látok vagy, a látnok hivatása a népet vezérelni. Vezesd nemzetedet.

Ómosolygott és ennyit mondott: a vezér nem csinálja magát, ő csinálódik; a vezérséget a körülmények adják, neked adták, vond igazad te szegény! kötelességed. Jó éjszakát — — —

És én vontam igámat. Igen nehéz volt. És még olyanok is akadtak a kik irigyelték, és az irigység szülte gyűlölet dühét még a számkivetésbe is elvitték. És még megérem, hogy magyarnak sem lesz szabad magamat neveznem. Azt pedig már megértem, hogy emberek, kik saját tegnapijukat is elfelejtették; kik ama nagy idők névtelen felisteneinek még csak az „erkölcsi elismerés adóját is elfelejtik megadni, engem, már hogy engem „feledékeny kortársnak“ neveznek el. — Semmit sem tesz.

De neked, te ki magasló alak, ki a bóból az időből oly páratlan egyedül állasz, neked berbulok emléked előtt . . . mesterem!

Kossuth.

A bosnyák törvény.

Azt mondja egy képviselő a kormány-párti körhelyiségben, hogy inkább lemond a képviselőségről, sem hogy a bosnyák törvényt megszavazza. Ezt mondja ünnepléses párttanácskozomány alkalmával szemtől szembe — Tisza Kálmánnak. Ennél jellemzőbb nyilatkozatot régóta nem hallottunk. E nyilatkozat igazán jellemzi a Tisza-korszak természetét s a kormánypárti bátorágát, természetét és parlamentarisztikus érettségét. Miről van szó? A kormány előterjeszt egy törvényjavaslatot. A törvényjavaslat étkelen rosz, melynek még nem volt párja, nem volt elődje a magyar parlamentarizmus történetében. Oly rosz, hogy oly törvényjavaslat előterjesztésére Magyarországon csak Tisza Kálmán miniszter és Filipovics generális tartják képsnek. Sőt még Filipovics generális is, ha megbíznák ilyen munkával, valószínűleg azt felelné: nem csináljatok nekem kellemetlenséget, mentsetek föl e csunya munka alól, én verekszem, én törököt ölök, szerszet szabadtitok, bosnyákok szerzek, véremet ontom igen szivesen, az oly törvényjavaslatokat pedig bizzátok Tisza Kálmánra. Egy önértzetes graniacsár igy beszélne valószínűleg. Igly beszélne annak biztos tudatában, hogy ha csakugyan rosz dologról van szó; azt mindenesetre megosinálja Tisza Kálmán.

Nos hát egy kormánypárti képviselőnek nem tetszik ez a törvény. Miben áll a képviselő kötelessége ily esetben? Először is megkísérli saját miniszterét felvilágosítani a törvénynek rosz voltáról. Ha sikerül: sikerül; — ha pedig nem sikerül: akkor megkísérli saját pártját megnyerini arra, hogy a törvényjavaslat elvetessék. Ha az sem sikerül: akkor a képviselő elmegy az országgház nyílt ülésébe, hitvallást tesz „meggyőződéséről“, hogy a meggyőződés s a képviselő állás parancsolja s aztán ellene szavaz annak a mit az ország-

ra nézve rosznak tart, kárhuzatosnak itél. Legalább is ez volna ily esetben a népképviselő kötelessége. De az az egy kormánypárti képviselő nem oly fábul van taragva, hogy a kötelességek e legkisebb mértékét teljesíteni tudná vagy akarná. Nem. Ő azt mondja: inkább lemond a képviselőségről, sem hogy a rosz törvényt megszavazza. Ő azt mondja: inkább elbuvik a kötelesség teljesítése elől, sem hogy hazáját egy rosztól megmenteni sietne. Mi ez? Politikai gyvávaságnak. Tisza Kálmán iránti szolgálakúságnak, egyéni vérszegységnek vagy a Tisza korszak kországának nevezük ezt?

Hát bizony nem egyéb ez, mint kországa e korszaknak. Miért vonult vissza br. Senyey Pál? Azért, mert rosznak tartotta a kormány politikáját, de sem nem merte, sem nem akarta azon politika ellenében saját meggyőződését a haza köljaváért küzdelembe vinni. Miért vonult vissza S z é l l Kálmán? Azért, mert a kormány kalandos politikájából bizony követeltette, hogy az államhitel s az ország pénzügyi egészségé azon politika által tönkre tétetik — de, és ez a menthetetlen, száz meg száz okot tukmált fel ingadozó lelki ismeretere a czéliből, hogy meggyőződésének érvényesítése s a népképviselői szigorú kötelesség teljesítése elől félrevonulhasson. Miért vonult vissza G h y e z y Kálmán? Nagyon böles ember volna az, a ki ezt megtudná mondani. De az azért mégis teljességgel bizonyos, hogy nem azért vonult vissza, mintha Tisza Kálmán kezét nagyon szerencsének, politikáját nagyon idvösnek, az országot nagyon boldognak, a nemzetet nagyon elégedetnek tartotta volna. Mondjuk ki egyszerűen: ő sem akarta, vagy ő sem merte kötelességét teljesíteni.

Ime a bosnyák törvény megint fölébreszti egy kormánypárti képviselőben a titkos megszökésnek rettenetes batorságát. Hiszen igaz, hogy ez is egyik módja, egyik lehetősége a kormánypárt szétfoszaladozásának. De a legnyomortabb módja s a mellett nem is biztos módja. Ha Tisza Kálmán elveszt egy szökevényit: összefogdos és beujonozoz helyette két szökevényt. Egész pártja szökevényekből áll. Kikből áll e párt? Deakpartiakból és balközépiekből. Deakpartiak és balközépiek azt állítják, hogy ők állanak az 1867-iki alapon s védelmezik azt. Meglehet, hogy ez igaz volt egykor, de ez állítás is most már egyike a korszak hazugságainak. Nem védelmeznék ők elvet, hanem védelmeznék személyt és személyi érdeket. Ha elvet védelmeznének: akkor a bosnyák törvényt készítővel együtt kilöknek a szemetőmborra. Magyarországot nyakára önkényűleg kormányzott graniacsár országot teremtenei, a közös minisztereket belkormányzati hatáskörrel felruházná, a delegációkat közös törvényhozássá elfajztna most csak a bosnyák kérdésben, de majd aztán e nyomon egyebekben is: ez már sem nem deakpárti, sem nem balközépi elv. Annnyira van ez mind a két párt alapelvetől, mint a hazugság az igazságtól.

De hiszen ha nekünk e törvény ellen nem volna egyéb kifogásunk, minthogy ez ellenkezik a deakpárti és balközépi törekvésekkel: nem nagyon fájna a mi fejünk e törvény miatt. Ellenkezik ez mindenek előtt az ország önállóságával, ellenkezik multunk hagyományával s jövőnk törekvéseivel, ellenkezik ez a nemzetnek becsületével is. Szép oktatást adott a magyar parlamentnek csak a mai napon is e kérdésben egy szerb politikus. Nem a magyar nemzet történetileg kifejlődött jellemvonása az, idegen népeket minden igaz ok nélkül haddal megtámadni, területüket erőszakkal elfoglalni s nyakukra önkényűleg idegen kormányzatot feltukmálni. Hiszen osztrák és orosz hadsereg ugyanazt cselekedte egykor velünk, osztrák önkényűkedő hatalom ugyaneként erőszakolt a magyar nemzetre ez előtt harmincz évvel idegen kormányzatot. Mi meggyűlölük ezt s törekedtünk lerázni nyakunkról, pedig bizony semmivel sem volt több igazságunk az osztrák ellen, mint most van Bosznia népének az osztrák ellen és magyar ellen.

Egy csomó katonánkat elfoglaltja, néhány millió forintunkat évenként fölemészti, erőnket megoszlatja, alkotmányunkat megfertőzti, becsületünket beszennyezi, ellenségeink számát szaporítja, jövőnünk biztosítékait megingatja, a közös ügyekbe még jobban beleleer bennünket ez a politika, Tisza Kálmánnak ez a bosnyák politikája. Tudtuk, láttuk, megmondtuk előre. Küzdöttünk is ellene már akkor, a mikor a kormány még vakmerően tagadta. Küzdünk ellene most és fogunk küzdeni ezen túl is. És a küzdelem elől nem szökünk meg, mint az a kormánypárti képviselő-

LAJOS
Társadalmi.

VARDA.
Nyomda.

questre.
Közélet.

NGOK.
Közélet.

Dare
Közélet.

ovadászat.
Közélet.

EN E. igazgató.

MANN
Közélet.

közelében,
Közélet.

inlapok.
Közélet.

INHÁZ.
Közélet.

LÁTO.
Közélet.

ÁZ.
Közélet.

ÁSAM.
Közélet.

ÁSAM.
Közélet.

Lapunk mai számához egy iv melléklet van csatolva.

